

I Bijlage Definities

Internationale migrant: een persoon die zijn land van verblijf verlaat en elders gaat verblijven. Alle reizen die niet gepaard gaan met een verandering van het land van verblijf, zoals vakanties, zakenreizen, reizen voor medische behandelingen of pelgrimsreizen worden niet beschouwd als migratie.

Land van verblijf: Het land waar een persoon woont, dat wil zeggen het land waar de persoon een woonplaats heeft en gewoonlijk de dagelijkse rustperiode doorbrengt.¹³⁶

Onderscheid wordt gemaakt tussen een “lange-termijn-migrant” en een “korte-termijn-migrant”

Een **lange-termijn-migrant** is een persoon die in een ander land gaat verblijven voor een periode langer dan een jaar.

Een **korte-termijn-migrant** is een persoon die in een ander land gaat verblijven voor een periode korter dan een jaar.¹³⁷

Vluchteling in de zin van het **Vluchtelingenverdrag**¹³⁸, dus ook in de Nederlandse juridische terminologie: “Elke persoon die uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil inroepen”.

De term vluchteling wordt in de praktijk vaak breder gebruikt, voor iedere persoon die zijn/haar land verlaat om aan een noodsituatie (zoals oorlog of natuurramp) te ontkomen. Wel wordt vaak aangehouden dat pas van vluchteling wordt gesproken als de landsgrens wordt overschreden. In het geval de persoon wel zijn woonplaats ontvlucht maar niet zijn land wordt gesproken van een (binnenlands) ontheemde. De **Afrikaanse Unie** (vroeger de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid) sluit aan bij dit spraakgebruik in haar definitie van vluchteling en verklaart de term vluchteling niet alleen van toepassing op vluchtelingen in de zin van het Vluchtelingenverdrag maar ook op “every person who, owing to external

¹³⁶

OECD, *Trends in International Migration 2002* – gebaseerd op United Nations aanbevelingen om te komen tot harmonisatie in definities (UN 1998)

OECD, *Trends in International Migration 2002* – gebaseerd op United Nations aanbevelingen om te komen tot harmonisatie in definities (UN 1998)

Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, Genève 28 juli 1952 (hierna Vluchtelingenverdrag), *Trb.* 1951,131, in werking getreden op 22 april 1954. Voor Nederland is het verdrag in werking getreden op 1 augustus 1956. Protocol betreffende de status van vluchtelingen, New York 31 januari 1967, *Trb.* 1967, 76, in werking getreden op 4 oktober 1967. Voor Nederland is het protocol in werking getreden op 29 november 1968.

aggression, occupation, foreign domination or events seriously disturbing public order in either part or the whole of his country of origin or nationality, is compelled to leave his place of habitual residence in order to seek refuge in another place outside his country of origin or nationality.”

Om de verwarring over de term vluchteling te vermijden, worden wel de termen **vrijwillige** (*voluntary*) tegenover **gedwongen** (*forced*) **migratie** gebruikt.¹³⁹ Onder **gedwongen migranten** worden verstaan zowel vluchtelingen in de zin van het Vluchtelingenverdrag als personen die om andere noodsituaties (bijvoorbeeld zoals omschreven in de Conventie van de AU) hun land ontvluchten. **Vrijwillige migranten** zijn personen die vrijwillig migreren en worden veelal gelijkgesteld aan economische migranten. Het onderscheid tussen beide typen migranten is in de praktijk vaak gradueel. De Europese Unie verstaat onder **vrijwillige migratie** alle vormen van migratie van derde-landers (niet-ingezetenen van een EU lidstaat) naar landen van de Europese Unie, uitgezonderd asiel. Hieronder valt ook kort verblijf in het kader van vakantie, familiebezoek, studie, stage, (korte) arbeid en lang verblijf in het kader van gezinshereniging en arbeid.

Een volgens onderscheid dat relevant kan zijn is het onderscheid tussen **legale** en **illegale** migratie. Bij **legale migratie** maakt de migrant gebruik van legale procedures om het land van bestemming binnen te komen, bijvoorbeeld asielaanvraag, gezinsvorming/-hereniging, formele arbeids- of kennismigratie. Bij **illegale migratie** maakt de migrant van illegale kanalen gebruik om het land van bestemming te komen. Bij **illegaal verblijf** verblijft de migrant zonder geldige verblijfstitel in het land van bestemming (in sommige gevallen is zijn verblijfstitel niet meer geldig, bijvoorbeeld verlopen visum, afgewezen asielaanvraag).

Voor analyses van immigranten in Nederland kunnen de volgende termen relevant zijn:

Buitenlanders of **vreemdelingen**: mensen met een andere nationaliteit dan die van het land waar ze verblijven. In Nederland dus degenen met (alleen) een andere dan de Nederlandse nationaliteit. Na naturalisatie (in principe niet eerder dan na vijfjarig verblijf) is een immigrant geen buitenlander/vreemdeling meer.

Allochtonen zijn, volgens het CBS, mensen van wie tenminste één van de ouders in het buitenland geboren is. Voor vele analyses wordt nader onderscheid gemaakt tussen westerse allochtonen (Europa behalve Turkije, Noord-Amerika, Indonesië/voormalig Nederlands-Indië, Japan of Oceanië) en niet-westerse allochtonen (waaronder Antillen en Aruba, Suriname, Turkije, Marokko, etc.).¹⁴⁰

¹³⁹

IOM, *The Migration-Development Nexus. Evidence and Policy Options State-of-the-Art Overview*, International Migration, Vol. 40 (5), 2002, p. 12

NIDI, *Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2000*, rapport no 58, Den Haag, 2000, p. 89

Kinderen van derde-generatiemigranten zijn in vele gevallen (namelijk als beide ouders in Nederland geboren zijn) formeel geen allochtonen meer. Overigens is van belang voor de analyses van in Nederland verblijvende immigranten dat deze vaak gebaseerd zijn op de **gemeentelijke basisadministraties** (geen centrale administratie), die asielzoekers doorgaans pas inschrijven als immigrant als ze een verblijfsvergunning hebben gekregen of als ze een jaar in Nederland zijn.¹⁴¹ Daarbij dient ook te worden bedacht dat vele immigranten bij vertrek uit de gemeente zich niet uitschrijven uit de gemeentelijke basisadministratie.

Voor andere analyses kan de **verblijfstitel** in Nederland van belang zijn (waarbij hier wordt afgezien van verblijf korter dan drie maanden).

De Vreemdelingenwet onderscheidt vier verblijfstitels:
verblijfsvergunning **asiel** bepaalde tijd (meestal drie jaar)
verblijfsvergunning **asiel** onbepaalde tijd
verblijfsvergunning **regulier** bepaalde tijd
verblijfsvergunning **regulier** onbepaalde tijd.

In het algemeen worden verblijfsvergunningen **asiel** toegekend als een asielerzoek wordt ingewilligd, en verblijfsvergunningen **regulier** bij inwilliging van niet-asiel-gerelateerde verzoeken om verblijf (gezinsvorming/-hereniging, arbeids- en kennismigratie).

Brain drain is het verlies van menselijke capaciteit als gevolg van emigratie van hooggeschoolden of zeer competente personen.

Brain gain duidt op voordelen voor de achterblijvers ondanks emigratie van hooggeschoolden of zeer competente personen, als gevolg van bijdragen van deze migranten vanuit hun landen van verblijf.

Met **circulaire migratie** wordt bedoeld migratie waarbij de migrant achtereenvolgens langere tijd in verschillende verblijfslanden verblijft waaronder ook zijn land van herkomst.

II Bijlage Partnerlanden ontwikkelingssamenwerking

	Partnerland
1.	Afghanistan
2.	Albanië
3.	Armenië
4.	Bangladesh
5.	Benin
6.	Bolivia
7.	Bosnië Herzegovina
8.	Burkina Faso
9.	Colombia
10.	Egypte
11.	Eritrea
12.	Ethiopië
13.	Georgië
14.	Ghana
15.	Guatemala
16.	Indonesië
17.	Jemen
18.	Kaap Verdië
19.	Kenia
20.	Macedonië
21.	Mali
22.	Moldavië
23.	Mongolië
24.	Mozambique
25.	Nicaragua
26.	Pakistan
27.	Palestijnse autoriteit
28.	Rwanda
29.	Senegal
30.	Sri Lanka
31.	Suriname
32.	Tanzania
33.	Uganda
34.	Vietnam
35.	Zambia
36.	Zuid-Afrika

III Bijlage OECD-DAC-lijst

DAC List of Aid Recipients - As at 1 January 2003

Part I: Developing Countries and Territories (Official Development Assistance)					Part II: Countries and Territories in Transition (Official Aid)		
Least Developed Countries (LDCs)	Other Low-Income Countries (Other LICs) (per capita GNI < \$745 in 2001)	Lower Middle-Income Countries (LMICs) (per capita GNI \$746-\$2975 in 2001)		Upper Middle-Income Countries (UMICs) (per capita GNI \$2976-\$9205 in 2001)	High-Income Countries (HICs) (per capita GNI > \$9206 in 2001)	Central and Eastern European Countries and New Independent States of the former Soviet Union (CEECs/NIS)	More Advanced Developing Countries and Territories
Afghanistan Angola Bangladesh Benin Bhutan Burkina Faso Burundi Cambodia Cape Verde Central African Republic Chad Comoros Congo, Dem.Rep. Djibouti Equatorial Guinea Eritrea Ethiopia Gambia Guinea Guinea-Bissau Haiti Kiribati Laos Lesotho Liberia Madagascar Malawi Maldives Mali Mauritania Mozambique Myanmar Nepal Niger Rwanda Samoa Sao Tome and Principe Senegal Sierra Leone Solomon Islands Somalia Sudan Tanzania Timor-Leste Togo Tuvalu Uganda Vanuatu Yemen Zambia	*Armenia *Azerbaijan Cameroon Congo, Rep. Cote d'Ivoire *Georgia Ghana India Indonesia Kenya Korea, Democratic Republic *Kyrgyz Rep. *Moldova *Mongolia Nicaragua Nigeria Pakistan Papua New Guinea *Tajikistan *Uzbekistan Viet Nam Zimbabwe	*Albania Algeria Belize Bolivia Bosnia and Herzegovina China Colombia Cuba Dominican Republic Ecuador Egypt El Salvador Fiji Guatemala Guyana Honduras Iran Jamaica Jordan *Kazakhstan Macedonia (former Yugoslav Republic) Marshall Islands Micronesia, Federated States Morocco Namibia Niue	Palestinian Administered Areas Paraguay Peru Philippines Serbia & Montenegro South Africa Sri Lanka St Vincent & Grenadines Suriname Swaziland Syria Tanzania *Tokelau Tonga Tunisia Turkey *Turkmenistan *Wallis and Futuna	Botswana Brazil Chile Cook Islands Costa Rica Croatia Dominica Grenada Lebanon Malaysia Mauritius *Mayotte Nauru Panama * St Helena St Lucia Venezuela Threshold for World Bank Loan Eligibility (\$5185 in 2001) * Anguilla Antigua and Barbuda Argentina Barbados Mexico * Montserrat Oman Palau Islands Saudi Arabia Seychelles St Kitts and Nevis Trinidad and Tobago * Turks and Caicos Islands Uruguay	Bahrain	*Belarus *Bulgaria *Czech Republic *Estonia *Hungary *Latvia *Lithuania *Poland *Romania *Russia *Slovak Republic *Ukraine	* Aruba Bahamas * Bermuda Bruni * Ceyman Islands Chinese Taipei Cyprus * Falkland Islands * French Polynesia * Gibraltar * Hong Kong, China Israel Korea Kuwait Libya * Macao Malta * Netherlands Antilles * New Caledonia Qatar Singapore Slovenia United Arab Emirates * Virgin Islands (UK)

* Central and Eastern European countries and New Independent States of the former Soviet Union (CEECs/NIS).

* Territory.

IV Bijlage Niet-westerse allochtonen in Nederland

Niet-westerse allochtonen naar herkomstgroepering, eerste generatie

Allochtonen per regio naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari

sliep hierheen om in laag te brengen

Herkomstgroepering ←	Regio	Leeftijd	Perioden	Onderwerpen	1e generatie allochtonen
					Totaal 1e generatie allochtonen
					absoluut
Niet-westers totaal	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		1 004 588
Afghanistan	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		30 838
Brazilië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		8 685
China	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		27 144
Colombia	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		8 033
Dominicaanse Republiek	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		8 737
Egypte	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		10 280
Ethiopië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		7 288
Filippijnen	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		7 621
Ghana	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		11 587
Hongkong	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		10 188
India	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		8 685
Irak	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		35 732
Iran	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		23 808
Kaapverdië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		11 335
Marokko	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		183 280
Ned. Antillen en Aruba	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		84 385
Pakistan	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		10 821
Somalë	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		19 548
Suriname	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		187 279
Turkije	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		190 219
Vietnam	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		11 551
Zuid-Afrika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		8 129
Overig Afrika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		60 888
Overig Azië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		43 775
Overig Amerika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		20 444

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2004-05-18

Niet-westerse allochtonen naar herkomstgroepering, tweede generatie

Allochtonen per regio naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari

sliep hierheen om in laag te brengen

Herkomstgroepering +	Regio	Leeftijd	Perioden	Onderwerpen
				2e generatie allochtonen Totaal 2e generatie allochtonen absoluut
Niet-westers totaal	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	618 036
Afghanistan	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	3 313
Brazilië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	4 218
China	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	11 671
Colombia	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	2 786
Dominicaanse Republiek	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	2 483
Egypte	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	6 746
Ethiopië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	2 834
Filippijnen	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	4 134
Ghana	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	6 377
Hongkong	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	7 764
India	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	4 278
Irak	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	6 227
Iran	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	4 136
Kaapverdië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	8 018
Marokko	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	132 062
Ned. Antillen en Aruba	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	44 817
Palestina	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	6 628
Somalië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	8 021
Suriname	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	133 379
Turkije	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	151 181
Vietnam	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	5 314
Zuid-Afrika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	6 786
Overig Afrika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	23 534
Overig Azië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	18 676
Overig Amerika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003	12 422

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2004-05-16

Niet-westerse allochtonen naar herkomstgroepering, eerste en tweede generatie

Allochtonen per regio naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari

				Onderwerpen	1e + 2e generatie allochtonen
					Totaal 1e + 2e generatie allochtonen
Herkomstgroepering ←	Regio	Leeftijd	Perioden		absoluut
Niet-westers totaal	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		1 822 802
Afghanistan	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		34 249
Brazilië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		10 800
China	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		38 815
Colombia	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		8 798
Dominicaanse Republiek	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		9 200
Egypte	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		17 028
Ethiopië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		10 120
Filippijnen	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		11 795
Ghana	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		17 974
Hongkong	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		17 923
India	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		12 971
Irak	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		41 959
Iran	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		28 043
Kaapverdië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		19 353
Marokko	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		295 332
Ned. Antillen en Aruba	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		129 312
Pakistan	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		17 749
Somalë	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		27 587
Suriname	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		320 658
Turkije	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		341 400
Vietnam	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		16 885
Zuid-Afrika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		14 914
Overig Afrika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		84 403
Overig Azië	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		82 450
Overig Amerika	Nederland	Totaal alle leeftijden	2003		32 868

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2004-06-18

V Bijlage Ondersteuningsmogelijkheden migrantenorganisaties

Migrantenorganisaties in Nederland kunnen via verschillende kanalen financiële en inhoudelijke ondersteuning krijgen voor ontwikkelingsgerichte activiteiten ten behoeve van het land van herkomst:

Het 'Front Office' is een loket voor kleinschalige Nederlandse particuliere initiatieven¹⁴² (tot Euro 100.000,-), waar de aanvragen van particulieren en particuliere organisaties worden afgehandeld. Vijf medefinancieringsorganisaties (NOVIB, HIVOS, ICCO, Cordaid en Plan Nederland) en de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) hebben de verantwoordelijkheid op zich genomen om het 'Front Office' vorm te geven.

Voor aanvragen via het 'Front Office' gelden geen standaardcriteria, iedere medefinancieringsorganisatie c.q. de NCDO heeft haar eigen beleid en criteria ten aanzien van het financieren van laagdrempelige particuliere initiatieven. Ervaring tot nu toe leert, dat migrantenorganisaties moeizaam toegang krijgen tot dit office. In de tweede helft van 2004 worden de bevindingen geëvalueerd.

het programma 'Kleinschalige Plaatselijke Activiteiten' (KPA) wordt eveneens uitgevoerd door NCDO. Via dit programma kan tot maximaal Euro 100.000,- aanvullende subsidie gegeven worden op de opbrengsten uit de fondswerving in Nederland voor een project in een ontwikkelingsland.

De KPA subsidie betreft een aanvulling van maximaal 50% op het financiële resultaat van de geldinzameling. Een belangrijke voorwaarde voor het verkrijgen van subsidie is dat de inzameling gekoppeld is aan voorlichtingsactiviteiten in Nederland over het project.

Omdat maar weinig migrantenorganisaties van het KPA gebruik maken is het NCDO een campagne gestart (met als titel 'Gezocht: meer kleur in ontwikkelingssamenwerking') om de migrantenorganisaties te stimuleren tot gebruikmaking van het KPA.

LINKIS (Laagdrempelige Initiatieven & Kontakt- & Informatiecentrum voor Internationale Samenwerking). Linkis is een samenwerkingsverband van medefinancieringsorganisaties, Thematische medefinancieringsorganisaties, de NCDO en COS Nederland. Het is een begeleidingsfaciliteit voor groepen burgers (bijvoorbeeld migranten en hun organisaties) die advies wensen bij de formulering van concrete projectvoorstellen. Omdat een dergelijke ondersteuning laagdrempelig en

Het betreft hier uitdrukkelijk alle soorten particuliere initiatieven, inclusief (en dus niet alleen) van migrantenorganisaties.

breed toegankelijk moet zijn, hebben de regionale COS-sen deze begeleidingsrol op zich genomen. De COS-sen ontvangen daartoe subsidie van de NCDO.

Binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken hebben verschillende directies contacten met migrantenorganisaties. Zo zijn bij het MIDA-Ghana pilot project de regiodirectie Afrika en verschillende West-Afrikaanse migrantengroepen betrokken.

InTent is een door de overheid gefinancierd initiatief ter ondersteuning van migranten bij opzetten van particuliere bedrijfjes in herkomstlanden.

VI Bijlage Internationale organisaties en Migratie

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), een intergouvernementele organisatie, speelt een centrale rol in onderzoek en discussies over migratie, ondanks beperkte financiële en personele middelen. Het blad *International Migration* is in de loop der jaren een van de belangrijkste fora geworden voor discussies over migratie. IOM ondersteunt onderzoeken en consultatieprocessen tussen zendende en ontvangende landen, voert projecten uit op het gebied van migratie en faciliteert de vrijwillige terugkeer van migranten.

De Wereldhandelsorganisatie (*World Trade Organization*, WTO) is, via de onderhandelingen over de liberalisering van het verkeer in diensten (*General Agreement on Trade in Services*, GATS) betrokken bij het onderwerp (arbeids)migratie.

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft sinds 1991 veel kennis opgebouwd over migratie. Deze kennis is echter nauwelijks vertaald in concrete voorstellen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking

De Wereldbank heeft met het rapport '*Globalization, Growth and Poverty*' (2002) een beslissende stap genomen om migratie als sleutelfactor van mondialisering te benoemen. De Wereldbank stelt dat de economische groei per hoofd in landen die meer zijn geïntegreerd in de wereldmarkt en hoge emigratiecijfers kennen, hoger is dan in andere landen. Niet duidelijk is overigens in hoeverre dit inzicht doorwerkt in beslissingen over programma's en leningen. In het rapport *Global Development Finance* (2003) worden onder meer de overmakingen belicht.

Het Internationale Monetaire Fonds (IMF) lijkt minder betrokken bij het verband tussen ontwikkeling en migratie. Het publiceerde een kritische studie naar overmakingen, waaruit bleek dat deze negatief uitwerkten op de landen van herkomst.¹⁴³

Onder de organisaties van de Verenigde Naties (VN) publiceert het secretariaat degelijke bevolkingsstatistieken en omliggende migratiestudies, maar nauwelijks publicaties over migratie en ontwikkeling. De VN Commissie voor Bevolking en Ontwikkeling, die is opgericht na de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling in Kairo lijkt de juiste organisatie voor een beschouwing van het thema migratie en ontwikkeling. Het Bevolkingsfonds van de VN (UNFPA) heeft lang als katalysator voor de discussie over migratie binnen de VN gefungeerd, zij

Chami, Ralph, Connel Fullenkamp and Samir Jahjah, Are Immigrant Remittance Flows a Source of Capital for Development?, 2003, IMF Working Paper WP/03/189, Washington

het enigszins halfhartig bij gebrek aan een mandaat op dit gebied. UNDP besteedt weinig aandacht aan het onderwerp.

De UNHCR is uiteraard sterk betrokken bij discussies en beleid met betrekking tot vluchtelingen en gedwongen migratie.

De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) besteedt in artikelen en seminars aandacht aan migratie en ontwikkeling, maar treedt niet erg op de voorgrond op dit terrein.

VII Bijlage Geraadpleegde literatuur

ACVZ-advies Regulering en facilitering van arbeidsmigratie, 2004

Alders, M. en H. Nicolaas, Een op drie immigranten vertrekt binnen zes jaar, CBS Webmagazine 20 januari 2003, in: ACVZ-advies Regulering en facilitering van arbeidsmigratie, 2004

Bunt, van de, Adviesbureau, Midterm review of the pilot project Assisted Return of Rejected Asylum Seekers, 1999

CBS statline (www.cbs.nl)

Chami, Ralph, Connel Fullenkamp and Samir Jahjah, Are Immigrant Remittance Flows a Source of Capital for Development?, 2003, IMF Working Paper WP/03/189, Washington

Danjugta Vas Dev, 'Asylum in Africa: the emergence of the 'reluctant host'', Development, September 2003, vol. 46, no. 3

EU, Europese Raad van Tampere, 1999, Conclusies van het Voorzitterschap

EU, Europese Raad van Sevilla, juni 2002, Conclusies van het Voorzitterschap

EU, Mededeling van de Europese Commissie, Integrating migration issues in the EU's relations with third countries, COM (2002) 703 final

EU, Commission of the EU, Green paper on a community return policy on illegal residents, COM(2002) 175, Brussels, 2002

Haas, Hein de, Migratie en ontwikkeling: valkuilen, nuances en nieuwe inzichten, Paper gepresenteerd op SPL Beleids- en Wetenschapslunchlezing Ministerie van Buitenlandse Zaken, 27 januari 2004

ILO, Report III, 87th session of International Labour Conference, Geneva, 1999, in: Mededeling van de Europese Commissie, Integrating migration issues in the EU's relations with third countries, COM (2002) 703 final

IOM, World Migration Report 2003

IOM, The Migration-Development Nexus, Evidence and Policy Options State-of-the-Art Overview, International Migration, Vol. 40 (5), 2002

- Lambo, David (Director Africa Bureau UNHCR), Reintegration of Returning refugees in Africa, Refugee Survey Quarterly, Vol. 22, No. 4, 2003
- Kapur, Devesh, Remittances: the new development mantra?, Harvard University and Center for Global Development, August 2003
- Kessel, G. van, Global Migration and Asylum, in: Forced Migration Review, issue 10, April 2001, Refugees Studies Centre, University of Oxford
- Koser, Dr. Khalid, The Return and Reintegration of Rejected Asylum Seekers and Irregular Migrants, an analysis of government assisted return programmes in selected European countries, IOM, 2001
- Lucas, Robert E.B., International Migration to the High Income Countries, Boston University, April 2004
- Lucas, Robert, International Migration Regimes and Economic Development, to be published
- NIDI, Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2000, Den Haag, 2000
- Nyberg-Sørensen a.o., The Migration-Development Nexus, evidence and policy options, state of the art review, 2002
- Nyberg-Sørensen, Ninna, Nicholas Van Hear & Poul Engberg-Pedersen, The Migration-Development Nexus, evidence and policy options, state of the art review, Centre for Development Research Study, February 2002
- OECD, Trends in international migration, 2003
- Olesen, Henrik, Migration, Return and Development: an institutional perspective, 2002 IOM, International Migration Vol. 40 (5) SI 2/2002, ISSN 0020-7985
- Pearce, Douglas, senior financial advisor DFID, Migrant Remittances, EU HLWG on Asylum and Migration, 2004
- Roodenburg, Hans, Rob Euwals en Harry ter Rele, Immigration and the Dutch Economy, CPB, 2003
- Tellegen, Nina, Afrikanen op de Nederlandse arbeidsmarkt: een eerste verkenning, in: Ineke van Kessel en Nina Tellegen (red.), Afrikanen in Nederland, KIT/Afrika Studiecentrum, 2000

TK 2001-2002, 19637/26646, nr. 609, Brief over doelgroepgerichte terugkeerprogramma's, 1 oktober 2001

TK 2001-2002, 19637, nr. 648, Brief over het terugkeerbeleid, 1 februari 2002

TK 2002-2003, 19637, nr. 739, Brief over Bescherming in de regio, 28 mei 2003

TK 2003-2004, 19637, nr. 785, Brief over Bescherming in de regio, 29 oktober 2003

TK 2003-2004, 29344, nr. 1, Terugkeerbrief, 21 november 2003

TK 2003-2004, 29537, nr. 2, Illegalennota. Aanvullende maatregelen voor het tegengaan van illegaliteit en de aanpak van uitbuiters van illegalen in Nederland, april 2004

UN, Replacement Migration: Is it a solution to declining and ageing populations?
UN Population Division, Department of Economic and Social Affairs, 2000

UNHCR, Refugees by numbers 2003

UNHCR, Global Appeal 2004

UNHCR, Asylum Levels and Trends: Europ and non-European Industrialized Countries, 2003, 24 February 2004, UNHCR Geneva

Warmerdam, John en Harry van den Tillaart, Arbeidspotentieel en arbeidsmarktloopbanen van vluchtelingen en asielgerechtigden, ITS-Nijmegen, OSA-publicatie A189, juli 2002

Wereldbank, Global Development Finance, 2003

Wereldbank, World Development Report 2004

Zuidam, M. en D.H. Grijpstra, Over de grens. Een onderzoek naar illegale activiteiten op het gebied van uitzendarbeid, Algemene Bond Uitzendondernemingen, Leiden, 2004